

major est ille qui suscepit (1). Denique humilitatem dantis advertite, ut accipientis possitis agnoscere veritatem, eodem Joanne (2) dicente: « Qui post me venit (3), » fortior me est; cujus non sum dignus solvere corrigiam » calceamenti. Ego quidem baptizo vos in aqua; ipse autem baptizabit vos in Spiritu sancto⁴. » Postquam igitur venit Christus ad Joannem, idem Joannes hoc dixit (4): « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hic » est de quo dixi: Post me venit (5) vir, qui ante me » factus est, quia prior me erat². » Et postquam (6) venit Jesus ad Jordanem, ut baptizaretur a Joanne (7), respondit ei Joannes dicens (8): « Ego a te debeo baptizari, » et tu venis ad me. Et dixit ei Jesus: Sine modo; sic » enim decet nos implere omnem justitiam³. » Tunc deposuit illum in aquam (9), et baptizatus (10) Jesus » ascendit (11) de aqua, et aperti sunt ei (12) cœli, et » ecce Spiritus sanctus descendit de cœlo tanquam » columba, et mansit super (13) eum, et vox de cœlo » audita est: Hic est Filius meus dilectus in quo mihi » bene complacui⁴. » Hic est ergo natalis dies Joannis, datoris sacri baptismatis (14), quem omnes Christianos decet honorare (15). Tenete, fratres, hanc fidem, et (16)

¹ Luc. III, 16. — ² Joan. I, 29, 30. — ³ Matth. III, 14, 15. — ⁴ Ibid. 16, 17.

(1) Cod. VIII sumpsit. — (2) Id. evangelista. — (3) Id. addit inquit Joannes. — (4) Hic mendose habet cod. CXXIII venit Johes, idem Johes: ecce. — (5) Cod. CXXIII veniet. — (6) Id. et paulo post. — (7) Deest hoc membrum in cod. CXXIII, qui addit et ante respondit. — (8) Deest vox dicens in cod. CXXIII. — (9) Cod. CXXIII in aqua. — (10) Cod. VIII male addit est. — (11) Id. male descendit. — (12) Deest ei in cod. CXXIII, et deinde sanctus. — (13) Cod. CXXIII in eum. — (14) Cod. CXXIII hic est ergo baptismatis sacri dies. — (15) Id. male deceat adorare. — (16) Cod. CXXIII et ne aliquis vos a fidei deficiat ratione. Hic est, inquam, sacri baptismatis dies, quem vos omnes ignorantes aquis mendacibus exercetis. Det vobis sacrosancti baptismatis Dominus veniam, quia ignorantes quod verum sit, facili simplicitate peccatis.

SERMO LXXI, IN NATALI SANCTOR. AP. PETRI, ETC. 37
ne aliquid (*sic*) dubitetis, estote Christianæ fidei sub-
jecti, quod ipse præstare dignetur, qui vivit et regnat
trinus et unus Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO LXXI.

In Natali sanctorum Apostolorum Petri et Pauli II.

Hic sermo legitur in tribus codicibus, nempe uno Cassinensi, cix, fol. 50; altero autem Bibl. Laurent., videlicet Plut. xx, cod. II, fol. 119; et ultimo Bibl. Ædil., cod. cxliii, fol. 199 b. Omnes habent sancti Augustini nomen, et revera multa sunt quæ cum aliis ejusdem Doctoris sermonibus conformantur, ut suo loco quæque præsignantur. Sit ejus locus post sermonem primi nostri supplementi LVIII cum numero in Natali Apostolorum VII.

SYNOPSIS.

I. Fides Petri. II. Petrus et Paulus, Apostolorum primus et novissimus, eodem die coronantur. III. Nomen eorum ubique, corpora Romæ.

I. AUDIAMUS, fratres charissimi, hunc piscatorem principem omnium Apostolorum, qui fidei responso meruit janitorem esse regni cœlorum. Accepit solvendi ligandique potestatem, quia invenit latentem Domini majestatem. In persona hominis interrogat Dominus Christus Discipulos suos (1), quid de eo vulgi æstimaret opinio,

(1) Vide Augustin. Serm. LXXVI, num. 14

dicens : « Quem dicunt homines esse Filium hominis ¹ » At ille divino ignitus Spiritu respondit, non quod fuerat interrogatus, sed quod desuper fuerat inspiratus : « Tu » es, inquit, Christus filius Dei vivi ². » Cui Dominus ait : « Beatus es, Simon Barjona, quia caro et sanguis » non revelavit tibi (1), sed Pater meus, qui in coelis » est ³. » Incarnationis mysterium et tam profundi altitudinem sacramenti humanus sensus et carnis sapientia non potest intueri, nisi a (2) Deo fuerit revelatum. Ecce, fratres, Apostolus humilis et pauper invenit investigabiles divitias Domini per confessionem nominis Christi. Invenit divitias cœlestes credendo, non discutendo. Semper enim credidit, nec aliquando discussit, cujus fides tantam gratiam meruit, ut etiam per mare Dominum sequeretur. Quomodo (3) autem hic undam calcasset, si humanam rationem tractasset? quomodo liquido elemento vestigia solidæ carnis imprimeret, nisi verbis Domini credidisset? Non ergo discussit, sed credidit, et ideo illi alta (4) Dei mysteria revelata sunt. Revelavit Dominus Discipulis suis ineffabilia fidei (5) sacramenta, et manifestavit eis odorem notitiæ suæ. Manifestavit se piscatoribus Dominus, ut universus mundus Evangelii retibus caperetur. Ecce ubique docent piscatores sapientiam, et errant grammatici et oratores sequentes stultitiam. In simplicitate cordis Dominum quæramus, fratres, et ejus adventum tanquam quotidie (6) venturum esse credamus, ut correcti a vitiis, vanam spem sæculi relinquentes, ad palmam supernæ vocationis attingere mereamur.

¹ Matth. xvi, 13. — ² Ibid. 16. — ³ Ibid. 17.

(1) Vide Augustin. Serm. cclxx, num. 2. — (2) Cod. n a Domino. — (3) Codd. quando et sic deinceps. — (4) Sic cod. n; cod. cix male ideo alia. — (5) Sic cod. cxliii; cod. cix Dei; cod. n hoc omittit. — (6) Sic codd. cix et cxliii; hoc verbum in cod. n desideratur.

II. Natalem igitur celebramus sanctorum Apostolorum primi et novissimi. Scio quidem vos scire quod dixi; sed numquid quia vos scitis, nos silere debemus? ut reddentibus vobis quod vestrum est, nos remaneamus innoxii. Vos enim reddidistis solemnem processionem, et nos debemus facere qualemcumque sermonem, ut omnes pariter celebremus sanctam devotionem (1). Petrus itaque primus est Apostolorum, et Paulus novissimus Apostolorum. Deus autem qui eos in (2) sua vocatione sanctificavit, ipse illos in passione coronavit qui est primus et novissimus ⁴; primus, videlicet ante quem nihil, novissimus, post quem nihil (3); nec originem ejus aliquis antecedit, nec finem excedit. Origo ejus non habet initium, finis non habet finem. Ita ergo ille qui se primum et novissimum æternitate perpetua commendavit, ipse Apostolos suos primum et novissimum æqualiter coronavit. Vita eorum prædicat charitatem; mors eorum consecrat solemnitatem. Una dies illis occurrit coronandis, civitas una tamen laudandis. Non sunt in terris corpora eorum separata, quorum merita sunt in coelis coæquata. Viventes in carne plantaverunt Ecclesiam sermone suo, morientes pro Christo rigaverunt sanguine suo, adjuvant nos orantes pro merito suo. Bene sibi occurrerunt ad unum diem; ut quibus fuit communis prædicatio civitatis (4), una esset sors individuæ charitatis. Sane (5) sicut traditum est habemus. Primus beatus Petrus passus est; oportebat enim vocationis ordinem et in morte servari, deinde

⁴ Apoc. xxi, 13.

(1) Sic codd. civ et cxliii; cod. n non habet sanctam devotionem. — (2) Sic codd. n et cxliii; cod. cix non habet in. — (3) Vide Augustin. Serm. ccxcviii, num. 1, et ccxcix, num. 2. — (4) Sic codd. Forte legendum veritatis. — (5) Hæc et sequentia leguntur in cod. cix, sed desunt in cæteris codd., usque ad hæc verba elegerunt ambo.

beatissimus Paulus, novissimus quidem Apostolorum, sed magister Gentium. Paulus ergo parvus, tanquam Domini fimbria vestimenti, sed tamen quæ possit salvare tangentes.

III. Elegerunt ambo Romam, principem Romani nominis civitatem; Petrus, propter primatum Apostolorum; Paulus, propter magisterium Gentium; sed illic (1) tantum corpora posuerunt, ubique autem merita sua disperserunt, sicut modo cantavimus (2): « In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis » terræ verba eorum¹. » Quicumque hominum in quacumque parte terrarum novit Jesum Christum Dominum nostrum, necesse est Petrum sciat et Paulum; hoc est « In omnem terram exivit sonus eorum. » Quocumque enim non venerint viventes pedibus suis, mortui pervenerunt litteris suis; ex quibus nobis quotidie apostolica verba recitantur, ut de ipsis instruatur Catholicus, inde confutentur inimici. Quia ergo non potuimus ubique corpora eorum habere, eloquia eorum possumus tenere. Corpora enim (3) eorum necesse fuerat, ut uno loco componerentur (4), sed virtutes eorum ubique exercentur in Christo Jesu Domino nostro, qui vivit (5) et regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

¹ Psal. xviii, 5.

(1) Sic codd. cix et cxlvi; cod. ii illi. — (2) Sic cod. cix; cæteri non habent *sicut modo cantavimus*. — (3) Sic cod. cix; *enim* deest in cæteris. — (4) Sic cod. cix; cæteri codd. *ponerentur*. — (5) Sic cod. cix; cæteri nihil addunt.

SERMO LXXII.

In Natali sanctorum Apostolorum Petri et Pauli III.

Extrahitur hic Sermo ex Bibl. Laurent., Plut. xliii, cod. viii, cum nomine sancti Augustini, cui nihil vetat ne tribuatur. Laudatur etiam in Bibl. Venet., cod. lxix, fol. 269 b, ut legitur in catalogo, fol. 50. Ejus locus post præcedentem cum numero in Natali Apostolorum viii.

SYNOPSIS.

I. Petrus et Paulus, merito pares, eodem die, licet non eodem anno, martyrium passi sunt. II. Mira Petri potestas et gloria. III. Pauli conversio et merita. IV. Conclusio.

I. **Fortis et humilis, maximus et minimus, princeps et novissimus, Petrus et Paulus, facti sunt meritorum æqualitate consortes, Apostolatus honore pares, Christiani populi per Evangelium genitores, gregis Dominici pastores, in fide et prædicatione concordēs, in virtute consimiles, et in morte victores. Approbat hoc, quod cum sit in eorum passione anni diversitas (1), est tamen in uno die geminata festivitas. Occurrit enim idem dies alteri ad pugnam, qui unum jam perduxerat ad coronam; ut et istum faceret dies ille victorem, et duo triumphis**

(1) Communis est sententia sanctos Apostolos eodem anno, sicut et eodem die passos fuisse. Vide tamen eandem opinionem in Append. Serm. ccv, num. 4.

perillustres (1) communem sibi sacrarent diem, in quo vicerunt mundum, et regem secuti sunt Christum.

II. O mira potentia et ineffabilis gratia Salvatoris! Quis persecutorem Saulum martyrem crederet esse futurum? quis plebeium piscatorem Apostolorum fore (2) crederet principem, et regibus obsistere, reges sanctificare, regnis omnibus imperare, mundum sanare legibus, dæmones calcare sub pedibus, imperare virtutibus, cœlum hominibus aperire cum vellet, claudere cum placeret, immortale regnum conversis donare, negare peruersis, merita mundi cognoscere, culpas et crimina hominibus relaxare? O inæstimabilis et immensa potestas! Hominem in terra positum, cœlum tenere. Ecce nunc ad nutum Petri, divini regni claustra patescunt. Accepit enim a Christo claves regni cœlorum, ut solutis vinculis delictorum, aperiret credentibus cœlum. O quam vicina et profunda remedia! Juxta se habet mundus Dei regnum, si currat ad Petrum: nullæ (3) machinæ quærentur ad nubes, quia ascensum præparat sola fides. Non ad aures Domini longa est precantibus via, quia ipse Christus credentibus factus est via. Posuit ad vicem suam in sæculo cœlestis regni clavicarium Petrum, ne difficilem sibi aditum quispiam existimaret.

III. Paulus vero cœlesti voce prostratus, dum fuit ad caulas, et lupina rabie, exosum sibi nomen innocentis agni persequitur; dum quærit discernere aut vexare gregem, percussus est, et erectus, cæcatus est et illuminatus ab eo, qui « Erigit elisos, et illuminat cæcos⁴. » Factus est subito ex lupo agnus, ex persecutore Apostolus, ex prædone captivus. Cœpit prædicare Christum,

⁴ Psal. cxliv, 14, et cxlv, 8.

(1) Cod. *perhibentes*. — (2) Id. *facile*. — (3) Id. *non hæc*.

cui antea resistebat; pati pro eo quem ante expugnabat; flagellorum ictibus verberari, duris lapidibus conquisari, bestiis subigi, ignibus abjici, catenis inseri, carceribus obserari, ad postremum suscepit pro eo mortem, pro quo aliis intulerat necem; et dum quærit minuere numerum Christianorum, etiam ipse accessit ad numerum confessorum. Dum intrat rapax stabula quieti corporis (1), subito et ipse factus est ovis.

IV. Quis nunc jam desperet de humilitate generis, aut de magnitudine criminis, cum videat sic mundasse cœlestis gratiæ fontem, ut et piscatorem regibus præponeret, et persecutorem Apostolibus cœquaret. Ille enim dum pauperiem suam curat, et alimenta quotidiani victus quærit in pelago, factus est dives in Christo, cui reges et nationes famulantur in sæculo. Paulus vero dum urget gladiis cœtum Sanctorum, fidei suscepit jugum, et magister factus est Gentium, forma martyrum, formido dæmonum, indultor criminum fonsque virtutum. Utrique igitur in sæculo victoriæ palmam, et gloriosam in cœlo meruerunt coronam.

(1) Forte *pastoris*.

SERMO LXXIII.

In Octava SS. Apostolorum Petri et Pauli IV.

Hic Sermo eruitur ex Bibl. Ædil., cod. ccxliii, ubi brevior est, et ex cod. Cassin. cix, fol. 57 verso, ubi nomine sancti Augustini inscribitur, et longior est. Nil occurrit quod a sancti Doctoris sententiis dissonet. Hinc sit locus ejus post præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Petri fides non defecit in mare. II. Fides tenenda. III. Pauli conversio.

I. FRATRES charissimi, aut erroris est, aut delicti reus (1), qui Petro apostolo, hoc est, Ecclesiæ fundamento, aliquid infidelitatis ascribit: sicut (2) temerarium est enim (3), dilectissimi, eum incredulitatis arguere, cui solvendorum et ligandorum criminum potestas est pro meritis divinitus attributa. Aut quis potest alius erga timorem Dei (4) jam idoneus inveniri, si in (5) Apostolo culpa innuitur; si Petro præcipue, cui ipse Dominus testimonium perhibuit (6), quod sit culpabile (7) irrogatur? Multi enim sensu indociles (8), qui rei gestæ

(1) Deest reus in codd. — (2) Cod. cix sic. — (3) Sic cod. cix; enim deest in cod. cxliii. — (4) Hæc verba erga timorem Dei desunt in cod. cix. — (5) Deest in apud codd. — (6) Sic cod. cix; cod. cxliii reddidit; deinde cod. cix male quod si. — (7) Sic cod. cix; cod. cxliii culpabilis, — (8) Cod. cix male indocibilis.

SERMO LXXIII, IN OCTAVA SS. APOST. PETRI, ETC. 45
rationem ignorant, laqueos non minimæ offensionis incur-
runt, ut credant hoc loco fidem certam et solidam (1)
in Apostolo non fuisse, ubi et dicitur a Domino: « Mo-
» dicæ fidei, quare dubitasti¹? » Non considerantes mag-
nitudinem ipsius fidei, qua dictum est a Petro: « Do-
» mine, si tu es, jube me venire ad te super aquas². »
Utique, qui dicit: « Jube, » credidit potestati. Ingens
ergo huic (2) credulitas fuit, ut audaci saltu et de
navi intrepido descensu, profundo se crederet ele-
mento, et inusitatum gressibus viam securus intraret,
non metuens, quod et onerosum esset (3) humani
corporis pondus, et (4) liquidum maris solidum non
portaret ingressum. Tantum enim fiduciæ Domini verbo
conceperat dicentis: « Veni³, » ut crederet vestigiis
suis non pelagi infidam mobilitatem subditam, sed tan-
quam terrenam soliditatem esse subjectam. Nam cum
Dominus supra mare iter ageret, ita ei (5) subditum pe-
dibus obtemperabat elementum, ut nec se mare sub-
traheret, et venerandas Domini plantas non tangeret. Nec
mirum, charissimi, si ei (6) natura æquoris serviebat,
cujus est arbitrio et dispositione perfecta. Soli ergo Christo
debitum erat, ut siccis per aquam vestigiis ambularet,
et fragilitatis humanæ ratio postulabat, ut Petrum tur-
baret ventus, pluvia terreret. Inde est ergo quod ex
parte aliqua mersus est, ne inter Deum et hominem
nihil inciperet discrepare, essetque inter homines non
minima dubitatio, si Petrum hinc vidissent fecisse quod
Christum; nec honor debitus Deo redderetur (7), quia

¹ Matth. xiv, 31. — ² Ibid. 28. — ³ Ibid. 29.

(1) Sic cod. cix; hæc verba et solidam desunt in cod. cxliii. — (2) Sic
cod. cix; cod. cxliii hic. — (3) Cod. cix addit iterum et ante humani.
— (4) Cod. cxliii in. — (5) Sic cod. cxliii; cod. cix et. — (6) Sic cod.
cix; cod. cxliii et sine si. — (7) Sic cod. cix; cod. cxliii redderet.

non esset mirum a Deo gestum, quod et ab homine videbatur effectum.

II. Et quia in hoc sæculo tanquam in aliquo mari positi sumus, in quo utique et spiritualium nequitiarum turbines (1) sustineamus, omni sollicitudine naufragium declinantes, teneamus fidei nostræ solida et stabili vestigia, ut sæculum hoc (2), quod Dominus noster Jesus Christus pedum suorum, hoc est, adventus sui virtute calcavit, nulla nos ex parte præcipitet vel demergat. Certe si aliqua nos velut ingruentia (3) periculis tentare cœperit, exemplo Apostolorum clamemus ad Dominum, dicentes: « Domine, libera nos, quia (4) perimus¹. » Melius enim est nobis interpellando Dominum (5) liberari, quam dissimulando et non orando periculum mortis incurrere. Sed ut ad cœpta redeamus, plurimum ergo sibi humana usurpatio licentiæ daret, si virtutem cum Deo cœpisset habere communem. Idcirco ergo Petrus apostolus visus est hominibus in fluctibus dubitasse, ut sciremus nihil dandum esse nostro actui, sed totum quod recte gerimus divinæ ascribendum esse virtuti.

III. Et quia dignum (6) et congruum est, fratres, ut gaudia nostra cum sanctis Apostolis conferamus, et his annuntiemus Dominicæ resurrectionis gloriam, qui consortes sunt Dominicæ passionis. Nam ipse quem vas electionis suæ esse dignatus est, et voluit magistrum Gentibus (7) dare, non solum fidelium animas a pietatis proposito revocavit, sed etiam nolentes a Christo discedere,

¹ Matth. VIII, 25.

(1) Cod. CIX turbidinem. — (2) Sic cod. CXLIII; cod. CIX *salum hoc*, quod et quodam modo admitti posset ex Cicer. pro Cæcina cap. 30. — (3) Sic cod. CIX; cod. CXLIII *ingruentium*. — (4) Sic cod. CXLIII; cod. CIX *peribimus*. — (5) Sic cod. CXLIII; cod. CIX *a Domino*. — (6) Hæc et sequentia usque ad glorificationem non leguntur in cod. CXLIII. — (7) Cod. *Gentium*.

lapidibus obruebat. Hunc nobis ipse Dominus Apostolum condonavit, tribuitque nobis ex Saulo Paulum, et ex apostata fecit Apostolum, et dedit Ecclesiæ ex persecutore doctorem. Amator passionis factus est, qui persecutionis auctor extiterat, et qui in alienis afflictionibus prius gratulabatur, in suis postmodum persecutionibus lætabatur. Ipse qui tunc in Apostolo suo virtutem istam exercuit, ipse nunc de ipso inferorum conclavi, et ex ipsis draconum faucibus animarum nostrarum captivitatem eripuit, et nobis a tenebris ad lucem remeantibus, æternæ vitæ januas patefecit, præstante Domino nostro Jesu Christo, cui est honor, laus et gloria per infinita sæculorum sæcula (1). Amen.

SERMO LXXIV.

De Lapsu Petri II.

Sermo hic eductus ex quatuor codicibus, nempe: 1° ex Bibl. Laurent., Plut. XVII, cod. XLI, fol. 105; 2° ex eadem Bibl., Plut. XXXI sinist., cod. XXXIII, fol. 54 b; 3° ex Bibl. Ædil., cod. CXLIII, fol. 234; 4° ex Bibl. Fesulan., cod. XXV, fol. 231, in primo et tertio nomen habet sancti Ambrosii, in secundo autem et quarto nomen sancti Augustini. Cui ex duobus potius sit tribuendus non satis constat; sed alterutro dignus est. Unde propter horum nominum reverentiam, et dubium non prorsus inane ejus authenticitatis quod spectat ad Doctorem nostrum, non in appendicem rejiciendum illum

(1) Cod. CXLIII *cui est honor et gloria in sæcula sæculorum, Amen.*